

CONSCRIERILE URBARIALE ALE DOMENIULUI DE VAȘCAU (1772—1848), ELEMENTE DE DEMOGRAFIE ȘI STRUCTURĂ SOCIALĂ

de
GHEORGHE MUDURA

Printre numeroasele categorii de materiale documentare, pentru cunoașterea situației demografice a Bihorului, fără îndoială că sursele cele mai importante, și mai valoroase în același timp, sînt conscrierile urbariale. Cele mai vechi conscrieri, după restabilirea dominației imperiale pe acest teritoriu (1692), datează din primele decenii ale secolului al XVIII-lea, din anii 1712¹, 1713², 1714³, 1719⁴, 1721⁵ etc.

Se cuvine a se face de la bun început remarcă că, există două categorii mari de conscrieri. În prima categorie intră cele care au fost întocmite din inițiativa statului, respectiv a forurilor locale. Printre acestea figurează cele din anii 1712 și 1719, apoi cele întocmite cu prilejul reglementării urbariale dintre anii 1769—1772⁶. Cu prilejul reglementării urbariale s-au comis o serie de abuzuri iar plîngerile celor lezați nu s-au lăsat așteptate. Ca urmare a acestui fapt Consiliul Locotenențial, hotărîște la 9 martie 1778⁷, revizuirea vechilor conscrieri și întocmirea altora noi, corespunzătoare realității. Aplicarea în practică a acestei hotărîri, începe însă abia în anul 1781 și continuă pînă în anul 1782. În această primă categorie de conscrieri, ar putea intra și cele ale bunurilor stăpînilor ecleziastici întocmite de consilieri fiscali trimiși fie de Cămara Regală, fie de Fisc, cu ocazia sedis vacanței sau cu ocazia regle-

¹ Arh. St. Oradea, *fond Prefectura jud. Bihor*, Inv. 41, dosar 167.

² *Ibidem*, dosar 108 și 157.

³ *Ibidem*, dosar 109.

⁴ *Ibidem*, dosar 111 și 158.

⁵ *Idem*, *fond Episcopia romano-catolică de Oradea*, Registre, nr. 368.

⁶ O mică parte din aceste conscrieri se găsesc la Filiala Arhivelor Statului Bihor — Oradea, majoritatea la Debrețin (— Kosáry Domokos, *Bevezetés Magyarországtörténetének forrásaiba és irodalmában*, vol. I, Budapesta 1970, p. 288—292 (Introducerea în izvoarele și bibliografia istoriei Ungariei), păstrate sub formă de microfilm la D.G.A.S. București (*Fondul Microfilme, Ungaria*, Rolele 93—106) și la Budapesta (*Magyar Országos Levéltár*, Helytartó Tanács, U.et.C.).

⁷ Arh. St. Oradea, *fond Episcopia rom. cat. de Oradea*, Acte economice, probleme urbariale, dos. 2375, f. 18.

mentării domeniului și a veniturilor în vederea trecerii domeniului de Beiuș în proprietatea Episcopiei greco-catolice. Cele mai importante sînt conscrierile din anul 1733⁸ și cele din 1778 ale domeniilor de Oradea, Vașcău, Beliu⁹ și Beiuș¹⁰. A doua categorie de conscrieri, sînt cele întocmite de către însăși stăpînul feudal, în vederea unei evidențe cit mai stricte a numărului de țărani dependenți, a bunurilor deținute de aceștia, precum și a obligațiilor lor. Prima conscriere de acest fel deținută de Arhivele Statului din Oradea pentru secolul al XVIII-lea datează din anul 1721, următoarele sînt de abia din deceniile patru și cinci ale secolului al XVIII-lea, iar ultimele poartă data, anul 1849.

În ceea ce privește conscrierile urbariale deținute de cel mai mare stăpîn feudal din Bihor¹¹, ele diferă între ele prin formatul și rubricatura lor. Cele pînă la anul 1772, sînt executate pe hîrtie în cea mai mare parte format folio, rubricile fiind marcate cu cerneală. Se întocmeau fie pe localități, fie pe unități administrative de diferite mărimi, existînd de asemenea și centralizatoare făcute pe baza acestora. Ele cuprind numele localității respective, numele locuitorilor, sesiile pe care le poseau, categoriile de țărani dependenți, precum și animalele pe care le dețineau. Se menționează de asemenea numărul zilelor de robotă care trebuiau să fie prestate în folosul stăpînului, daturile în natură, censul și eventualele rîscumpărări în bani a unora dintre obligații. O mică parte din ele ne informează despre morile, stupii și viile deținute de țărani dependenți. Nu toate însă sînt atît de bogate în conținut, spre exemplu, conscrierea posesiunii Cetariu din anul 1748 cuprinde doar unele rubrici ca: numele locuitorilor și mărimea pămîntului deținut, spre deosebire de cea din anul 1749 a aceleași localități care are în plus trecute, categoriile de țărani, animalele și alte bunuri din stăpînire, pămîntul arabil și finațul. Aceste conscrieri sînt întocmite de către șpani sau alți funcționari ai domeniului, de obicei la sfîrșitul sau începutul anului, dar totdeauna pentru anul care urmează. Limbile folosite sînt latina și maghiara.

Reglementarea urbarială din anii 1769—1772 aduce cu sine și o sistematizare mai riguroasă a conscrierilor urbariale care apar ca formulare tipărite. Se folosesc două formulare, primul premergător reglementării propriu-zise în limba latină cuprinde numele locuitorilor, mărimea sesiilor, mărirea intravilanului în metrete de Bratislava, pămîntul arabil și finațul, avînd la rîndul lui cele trei categorii: „semper”, „raro” și „nunquam” — „falcabilia”¹².

Cel de-al doilea formular în limba maghiară conține pe lîngă rubricile amintite următoarele: robota anuală cu animalele sau cu palmele;

⁸ Idem, *Fond Domeniul episcopesc român unit Beiuș*, dosar 1.

⁹ Idem, *Fond Episcopia rom. cat. Oradea*, registre nr. inv. 370—372.

¹⁰ Idem, *Fond Domeniul episcopesc român-unit Beiuș*, dosar 4.

¹¹ Episcopia romano-catolică de Oradea deținea, împreună cu Capitlul din Oradea, aproape 2/3 din localitățile Bihorului.

¹² Textului latin îi corespunde: „totdeauna”, „rar”, „niciodată” — „se cosește” — de două ori pe an.

nona; censul; daturile și o ultimă rubrică referitoare la completarea lipsurilor din intravilan sau finăț, teren pentru care nu se plătea nona. În cadrul acestor conscrieri se face deosebire între iobagi, jeleri cu case și jeleri fără case, aceasta fiind de fapt și ordinea în care apar. Completarea rubricilor s-a făcut folosindu-se ortografia maghiară, iar certificarea în limba latină a fost semnată de către judele și juratul comitatului, care au aplicat și sigiliile pe fiecare din cele două formulare.

După cum am mai amintit, între anii 1781 și 1782 pentru o serie de localități se întocmesc tabele urbariale noi, de către aceleași oficialități. Cele două formulare se mențin, cu singura deosebire că primul formular este executat de mână.

Conscrierile imediat următoare celor dintre anii 1781—1782 deși elaborate din porunca stăpînului de pămînt, sînt puternic influențate de către cele oficiale, aducînd uneori doar completări la vechiul formular. Astfel, mai apar ca rubrici: animalele deținute; răscumpărarea robotei; taxa pentru cazanele de fierț țuică; totalitatea obligațiilor în bani; că-răușia lungă; cei scutiți de obligații¹³. În primii ani ai secolului al XIX-lea apar alte rubrici: sesiile părăsite (*terra deserta*), pe lîngă bunurile urbariale — mai au a) mori seci sau de apă; b) ateliere meșteșugă-rești; c) prăvălii; d) cărbunării; — snopi de trestie, de tăiat sau de transportat; răscumpărarea în bani a unor obligații, precum și rubrica observații. Conscrierile dintre anii 1783 și 1784 sînt aproape în întregime întocmite de mână, după anul 1805 însă, ele sînt completate pe formulare tipărite, întrucît consilierii fiscului au impus această măsură.

Conscrierile centralizatoare dintre anii 1815 și 1817 sînt mult mai bogate în conținut, cuprinzînd în plus numărul caselor, mărimea sesiilor și categoriile ei (*robotaria, arendataria, conventionalia, exempta*). De asemenea, sînt redată diferite categorii de coloni și jeleri cu casă (corespunzători sesiilor) și jeleri fără casă (robotarii și arendarii). Apare de asemenea rubrica: plătesc pentru beneficiile regale¹⁴.

Conscrierile pe localități sau pe unități administrativ-teritoriale pînă în anul 1848 au următoarea rubricatură: 1) numărul curent al caselor; 2) numele și prenumele; 3) mărimea sesiei urbariale; 4) clasa locuitorilor — a) iobagi, b) jeleri cu casă și c) jeleri fără casă; 5) au — a) cai, b) boi; 6) prestează — a) censul, b) robota: 1) după sesia urbarială, 2) sub titlu de căraușie lungă, 3) răscumpărată; c) lemne pentru foc: 1) tăiere, 2) transportare; d) snopi de trestie: 1) tăiere, 2) transportare, 3) răscumpărare; — 7) pe lîngă bunurile urbariale mai au — a) case sau sesi părăsite, b) mori: seci sau de apă, c) prăvălii, d) ateliere meșteșugărești, e) cuptoare de oale, f) cărbunării, g) prunet sau grădini, h) teascuri; 8) dintre acestea plătesc sub titlu de cens sau arendă — rubricatura fiind la fel ca la punctul 7; 9) totalul veniturilor bănești în

¹³ Arh. St. Oradea, Fond Episcopia rom. cat. de Oradea, Acte economice, probleme urbariale, dosar 2341.

¹⁴ *Ibidem*, dosar 2421.

monedă oficială convențională); 10) Observații asupra locuitorilor scutiți și care răscumpără. Pentru o mai bună înțelegere redăm mai jos acest formular în care am notat numărul curent al rubricilor.

Currens Domorum Numerus	Nomina et Cognomina	Sessionis Urbarialis quantitas	Classis Incolarum			Habent	
			Coloni	Inqui- lini	Subinqui- lini	Equos	Boves
			Numero				
1	2	3	4			5	

Praestare tenentur

In Cen- sum Domus C.M.	Robottas				Ligno- rum orgias		Arun- dinis manip.		Redi- mit C.M.
	A Tenutis Urbarialibus		Titulo Longae Vecturae	Redi- mit C.M.	Seca- re	Inve- here	Seca- re	Inve- here	
	fl.	Jugales	Manu- ales	Jugales	fl. x.	Numero		fl. x.	
6									

Praeter Competentiam Urbarialem habent

Domos v. fundos desert	Molas		Fornices	Officinas fabriles	Forna- ces figu- linas	Carbo- narias	Pruneta vel hortos	Torcu- laria
	Siccis	Aqua- ticas						
Numero								

7

Ab his titulo Census, vel Arendae solvere tenentur

A domi- bus, vel fundis desertis	Molis		Forni- cibus	Officinis fabrili- bus	Forna- cibus figulinis	Carbo- nariis	Prunetis vel hortis	Torcula- ribus
	Siccis	Aqua- ticas						
	C.M.	C.M.						
fl.x.	fl.x.	fl.x.	fl.x.	fl.x.	fl.x.	fl.x.	fl.x.	fl.x.

8

Suma proven- tus pecunia- rii in Moneta Conven- tionali	Observationes de eximendis et redimendis Incolis.
fl.xr.	
9	10

Până în anii 1842—1843 formularul este în limba latină, după această dată se folosește limba maghiară, respectându-se rubricatura.

Din simpla enumerare a rubricilor acestor documente se poate observa importanța deosebită pe care o prezintă. Ele sînt prin excelență izvoare de demografie, chiar dacă nu redau în totalitate populația existentă în anumite localități și în special în orașe, unde pe lângă țărani dependenți existau și alte clase și categorii sociale (nobili, clerici, negustori, meseriași, zilieri, funcționari, armata etc.). Dar în majoritatea comunelor deținute de episcopie, țărănimea dependentă constituia în întregime populația existentă, și rareori, în mică măsură, existau și alte categorii sociale. Avînd în vedere acest lucru, putem considera conscrierile urbariale, în lipsa altor recensăminte mai exacte, ca importante izvoare demografice. Cu toate acestea, ele prezintă încă un inconvenient, acela că nu ne dau decît numărul capilor de familie nu și numărul membrilor lor. Coroborate și cu alte izvoare demografice, istoriografia a ajuns la concluzia că pentru această perioadă numărul membrilor unei familii era în medie de 5 persoane¹⁵, ceea ce ne permite să tragem o concluzie asupra numărului locuitorilor unei anumite localități.

Deosebit de interesante sînt aceste conscrieri și sub aspectul structurii sociale a celor trecuți în ele, permițîndu-ne tragerea unor concluzii privitoare la unele procese cu rezonanță în istoria Transilvaniei (stratificarea socială, jelerizarea, pauperizarea — unde este cazul — sau înzestrarea țărănimii). Din punct de vedere pur economic, ele ne oferă date privitoare la numărul animalelor, preponderența unor culturi precum și unele preocupări, diferite de cele legate de agricultură, dezvoltarea unor manufacturi și meșteșuguri, corespunzătoare resurselor materiale ale locurilor respective, precum și înzestrarea gospodăriilor țărănești.

Este interesantă de asemenea urmărirea evoluției obligațiilor țărănimii, mărimea sesiilor, numărul și fărîmițarea lor.

¹⁵ *Istoria României*, vol. III, Ed. Acad. R.P.R., 1964, p. 420.

În funcție de relieful și resursele naturale ale fiecărei localități se pot observa particularitățile lor. Așa, spre exemplu, în unele dintre localitățile Bihorului se întâlnește consemnată suprafața cultivată cu vii sau existența unor nobili în sesii iobăgești.

Unele conscrieri cuprind, la sfârșitul lor, întinderea pământului alodial și remanențial, precum și alte date de importanță diferită (calamități naturale, lista celor scutiți, motivarea unor modificări pe parcursul anului respectiv etc.).

Trebuie amintită și importanța acestor conscrieri în ceea ce privește stabilirea naționalității populației într-o localitate sau alta. Deși ortografia este cea maghiară, se poate stabili în cea mai mare parte a cazurilor naționalitatea locuitorilor. Aceste documente împreună cu altele pot fi folosite la întocmirea unor monografii a localităților.

Dat fiind numărul mare al conscrierilor urbariale și perioada îndelungată la care se referă acestea, voi analiza, sub aspectele de mai sus, situația demografică precum și structura socială din fostul domeniu de Vașcău al episcopiei. Acesta era situat în partea de sud-est a județului Bihor, regiune în cea mai mare parte muntoasă și deluroasă, cu terenuri arabile puține și sărace, bogate însă în păduri, zăcăminte de staniu, fier, cupru într-o oarecare măsură în aur și argint. Ținutul era renumit prin frumoasa marmură și albastrul care se găseau aici din belșug cât și prin peșterile de o neasemuită frumusețe.

Împărțit la început în 2 șpanate, inferior și superior, iar după aceea purtând denumirile celor mai importante localități din cadrul fiecăruia, respectiv șpanatul Băița sau Lunca și șpanatul Vașcău. Primul cuprindea un număr de 14 localități, după cum urmează: Șuștiu, Lunca, Hotărel, Ghighișeni, Rieni, Petrileni, Ștei (Dr. Petru Groza), Seghiște, Hirșești, Cîmpanii de Sus, Sighiștel, Fînațe și Băița. Al doilea îngloba localitățile: Vașcău, Bărăști, Sîrbești, Vărzarii de Jos, Vărzarii de Sus, Cărpineț, Leheceni, Săliște de Vașcău, Poiana, Criștior, Călugări (Ponoare), Sohodol, Cîmp, Colești și Briheni, în număr de 15, întreg domeniul de Vașcău cuprinzînd 29 de localități, dintre care două țîrguri, Vașcăul și Băița¹⁶.

Ca punct de plecare pentru această analiză, am folosit conscrierile urbariale din anul 1772, făcute cu prilejul reglementării dintre anii 1769—1772. Materialele deținute sub formă de microfilme cuprind 6 localități din șpanatul inferior și 6 localități din șpanatul superior, care au și conscrieri urbariale¹⁷. Localitățile Lunca, Rieni, Seghiște, Hirșești, Cîmpanii de Sus și Băița, din șpanatul inferior, însumau la această dată 287 de familii de țărani dependenți, deci aproximativ 1 435 de suflete. Șpanatul Superior prin localitățile Cărpineț, Săliște de Vașcău, Poiana,

¹⁶ Fényes Elek, *Magyar Országának s a hozzá kapcsolt tartományoknak mostani állapotja statisztikai és geographiai tekintetben*, (Situația actuală a Ungariei și a provinciilor anexate din punct de vedere statistic și geografic), vol. IV, Budapest, 1839, p. 129—130.

¹⁷ Majoritatea localităților domeniului de Vașcău nu mai au decît alte categorii de acte urbariale: plîngeri, cercetări și declarații.

Criștior, Călugări, Cîmp, numărau 300 familii respectiv circa 1 500 de locuitori. Comparînd aceste cifre, cu cele consemnate în conscrierea bunurilor domeniului Vașcău din anul 1778¹⁸, constatăm că numărul familiilor a crescut pentru fiecare localitate din cele două șpanate, ajungînd pentru primul la 355 (cca. 1 775 locuitori), iar pentru cel de-al doilea la 366 (cca. 1 830 locuitori), suma totală a locuitorilor fiind de 3 605, față de numai 2 935 în anul 1772, deci o creștere de aproape 23% în mai puțin de 7 ani. Desigur că aceste calcule își au procentajul lor de probabilitate în ceea ce privește numărul total al locuitorilor, dar ele ne vorbesc destul de grăitor despre numărul familiilor de țărani dependenți. Cunoscînd faptul că în anul 1778 în întreg domeniul de Vașcău existau 1 580 de familii (cca. 7 900 de locuitori), putem afla cu aproximație numărul populației din cele 29 de localități în 1772 reducînd cu 23% obținem cifra de 6 100 de locuitori¹⁹.

Nici conscrierile din anii 1781—1782 nu se referă, din păcate, decît la un număr mic de localități: Suștiu, Lunca, Rieni, Petrileni, Hîrșești, Cîmpanii de Jos, și Cîmpanii de Sus din șpanatul inferior, Bărrăști, Cărpinet, Colești și Briheni din șpanatul superior. La această dată numărul familiilor ajunsese la 699 (cca. 3 495 locuitori) față de numai 559 de familii (2 995 locuitori) ale acestor 11 localități în 1778, deci un spor de aproximativ 17%. Prin aceeași metodă, folosită mai sus, presupunem că în anul 1782 populația domeniului era de circa 9 250 de oameni.

Recensămîntul efectuat în timpul lui Iosif al II-lea între 1784—1787 arată că populația domeniului de Vașcău era de 13 330 de locuitori, în care sînt cuprinși atît țărani dependenți cît și alte categorii sociale, nobili, funcționari, meșteșugari, militari, muncitori de la topitoria de aramă și de la minele fiscului din Băița precum și muncitorii de la fierăria din Vașcău. De aici deducem că media de 5 locuitori de familie este prea mare pentru multe din localitățile domeniului Vașcău. Această constatare este întărită și de rezultatele conscrierilor din anul 1799 cînd numărul familiilor de țărani era de 1 708, deci o populație aproximativ de 8 500 de locuitori. Desigur că pe lîngă faptul că conscrierile nu cuprind decît pe țărani dependenți, diferența de populație între anii 1784/1787 și anul 1799 trebuie să-și găsească explicația și în faptul că sfîrșitul secolului al XVIII-lea este dominat de evenimente politice tulburî și de ani de secetă și foamete, care cu siguranță că și-au lăsat amprenta și asupra acestor teritorii. Zece ani mai tîrziu, constatăm din nou o substanțială creștere a populației, care atinge

¹⁸ Vezi anexa nr. 1.

¹⁹ Numărul total al populației domeniului de Vașcău la 1778 a fost cu mult mai mare decît această cifră, în care nu s-au înglobat 200 capi de familie (angajați ai episcopiei în Vașcău și ai cămării imperiale în Băița). Nu am ținut cont de aceștia întrucît conscrierile ulterioare nu ne permit cunoașterea lor cu exactitate. Amintim totuși pentru această dată existența unei populații aproximativ de 9 000 locuitori.

cifra de aproximativ 10 900 de locuitori (2 179 de familii), deci un spor de aproape 25%. Dar această creștere se va opri în deceniul următor, noi ani de cruntă foamete vor face ca numărul celor secerăți de boli, molime și infometare să crească în mod deosebit²⁰. Din cele 29 de localități la 1817, doar 7 cunosc o ușoară creștere a populației, restul au stagnat sau au scăzut, lucru demonstrat de situația globală care ne indică existența a 2 097 de familii, respectiv 10 400 de locuitori, ceea ce reprezintă o scădere de aproape 5%.

După anul 1817, conscrierile urbariale ale domeniului de Vașcău se referă de abia la anul 1842. Pentru o cunoaștere a evoluției populației pînă la această dată și pentru a face o comparație, vom aminti numărul total de locuitori, 11 500 în anul 1828²¹ și 10 874 existenți înainte de anul 1839²² numai în 28 de localități (Bărăști nefigurînd). Aceste lucrări scot în evidență existența unor decalaje numerice, explicate prin faptul că aceste conscrieri nu au consemnat decît numărul țăranilor dependenți. Situația aceasta este confirmată de conscrierile din anii 1842, 1845 și 1848. Dacă în 1842 numărul populației se ridică la 11 200 (2 236 familii), în 1845 el crește la 12 650 (2 474 de familii), ca în anul 1848 să scadă la aproape 12 000 de locuitori. Această diferență reiese din faptul că în anul 1845 a fost conscrisă și populația tîrgului Băița (204 familii) pe lîngă localitatea Băița cu iobagii și jelerii episcopiei.

Observăm, că în decursul a trei pătrimi de veac, o creștere evidentă a populației domeniului de la aproximativ 6 100 de locuitori la peste 12 000, deci o dublare a ei. Cercetarea și a altor categorii de documente (registrele matricole, registrele de dijmă) ar putea probabil să aducă argumente în plus afirmațiilor noastre. Această creștere a populației nu a rămas fără urmări și în ceea ce privește veniturile domeniului, forța de lucru de care dispunea acesta, și evoluția numerică a diferitelor categorii sociale de țărani dependenți. Sub acest ultim aspect observăm că în cele 29 localități de la 1778, existau 363 de iobagi, 1 163 de jeleri cu casă și 9 jeleri fără casă, deci o preponderență de aproape 80% a jelerilor²³. Conscrierea centralizatoare din 1799 ne prezintă o situație cu totul schimbată, 1 133 de iobagi, 547 de jeleri cu casă și 48 jeleri fără casă. Pentru evitarea unor repetări, prezentăm mai jos numărul evolutiv al celor 3 categorii de țărani dependenți, pînă în anul 1848.

²⁰ Arh. St. Oradea, *Fond Episcopia rom. cat. de Oradea*, Acte economice, probleme urbariale, dosar 2536—2541.

²¹ Ludovic Nagy, *Notitiae politico-geographico-statisticae, incltyi regni Hungariae, Partiumque eidem adnexarum*, tomus primus, Buda, 1828, p. 85—98.

²² Fényes Elek, *op. cit.*, p. 131—141.

²³ Redăm numărul capilor de familie nu și numărul total al populației.

Anul	Iobagi	Jeleri cu casă	Jeleri fără casă	Locuitori în case și terenuri părăsite
1772 (pt. 12 loca- lități,	214	361	4	
1778	363	1 163	27	
1781—1782 (pt. 11 loca- lități)	435	175	69	
1799	1 133	527	48	
1809	1 375	685	89	
1817	1 421	665	11	
1842	1 779	479	1	41
1845	1 827	522	—	38
1848	1 925	499	1	—

Studiind localitățile care au conscrieri urbariale pentru toți acești ani de mai sus, am observat că numărul iobagilor la 1781—1782 este mult mai mare decât cel din anii 1772 și 1778, ceea ce dovedește că și aici țărani au fost duși în eroare și influențați să declare mai puțin pământ decât aveau în realitate. Această metodă a fost uzitată de nobilii din Transilvania cu prilejul reglementărilor urbariale²⁴, pentru a putea ulterior să-i deposeze cu ușurință pe iobagi de loturile lor, în vederea măririi alodiului seniorial. După această dată numărul iobagilor crește simțitor, de la aproape 70% din totalul țărânimii dependente în anul 1799 la aproape 75% în anul 1848. Pentru a înțelege cât mai bine această creștere a iobăgimii pe domeniul de Vașcău și menținerea aproape constantă a cifrei reprezentând jelerii, ne propunem să analizăm evoluția numărului și mărimii sesiilor urbariale în această perioadă. Pentru cele 12 localități din anul 1772, sînt consemnați 215 iobagi (coloni), 361 jeleri cu casă și 4 jeleri fără casă. Dintre aceștia doar cei 216 iobagi dețineau fracțiuni de sesii a căror sumă se ridică la $39\frac{1}{8}$. Încă de pe acum, majoritatea iobagilor dețineau doar $\frac{1}{8}$ de sesie (152) ceea ce în procente corespunde cu 70%, 33 coloni dețineau fiecare cîte $\frac{2}{8}$ de sesie (15%), aproape 12% dețineau $\frac{3}{8}$ de sesie (25 de iobagi), aproape 5% posedau $\frac{4}{8}$ de sesie (5 iobagi). Observăm deci existența a 4 categorii de iobagi, situație determinată de diferența dintre mărimea sesiilor. Faptul că localitățile domeniului erau împărțite în 4 clase în funcție de calitatea pămîntului, mărimea sesiilor depindea de acest lucru, ne arată cât de diferențiată era marea masă de iobagi. Această diferențiere merge și mai departe, în cadrul aceleiași diviziuni. Pentru exemplificare amintim

²⁴ Iosif Kovács, *Destiințarea relațiilor feudale în Transilvania*, Ed. Dacia, Cluj, 1973, p. 18—19.

doar localitatea Criștior²⁵, colonii (iobagii) cu 1/8 de sesie, dețin ca intravilan suprafețe variind între 1/4 și 1 metretă de Bratislava (1/4, 2/4, 1), deci 3 categorii. Tot în cadrul celor cu 1/8 de sesie se întîlnesc 8 categorii după mărimea pămîntului arabil care variază între 3 și 6 jugăre (sau 6 și 12 metrete de Bratislava²⁶), după cum urmează 3(6), 4(8), 4¹/₄ (8²/₄), 4³/₄ (9²/₄), 5(10), 5¹/₄ (10²/₄), 5³/₄ (11²/₄), 6(12). În funcție de aceste categorii ale optimii de sesie, se stabilesc și obligațiile. Robota, conform reglementării urbariale din anii 1769—1772, era de 1 zi pe săptămîină cu carul cu două sau patru vite în funcție de natura lucrărilor agricole) sau 2 zile cu palmele, pentru o sesie întregă. Urmărind în cadrul aceleiași localități modul în care se presta robota, constatăm că ea creștea proporțional cu mărimea subdiviziunii optimii de sesie, folosindu-se pentru exprimarea ei numerică, fracțiunii extreme de mici. Pentru robota cu animalele întîlnim la numitor cifra de 40 iar pentru cea cu palmele cifra 20, posibilitatea „convertirii robotei cu vitele în robotă cu brațele deschidea însă o porțiță spre abuz, mai bine zis o creștere a robotei cu vitele”²⁷. Diferențele mici existente între fracțiunile de zi la robota cu animale și la cea cu palmele, pe ansamblul unei localități, aducea cîștig de cauză stăpînului feudal.

În ceea ce privește censul, fiecare colon și jeler cu casă (inquilin) plătea cite 1 florin anual.

Nona se percepea în natură din toate produsele (inclusiv din in și lînă) fie în bani, cum este cazul și cu localitatea Criștior.

Daturile (lemn de foc, unt topit, claponi, pui și ouă) se percepeau tot în funcție de mărimea sesiei.

De asemenea, nici jelerimea nu era uniformă în ceea ce privește mărimea intravilanului, pămîntului arabil sau finațului deținut. Din primul punct de vedere în localitatea Seghiște²⁸ se aflau jeleri care aveau intravilanul de 1/4, 2/4, 1, metrete de Bratislava, pămîntul arabil de 2/4, 3/4, 1, 1²/₄, 2 jugăre (un mare număr nu avea de loc), iar finațul de 1, 2, 3 cosași. În ceea ce privește robota și censul, nu se deosebeau unul de altul, trebuind să presteze 18 zile de muncă cu palmele anual și să plătească 1 florin. Li se percepea și lor nona din toate produsele, inclusiv din in și cînepă.

Potrivit conscrierii bunurilor domeniului Vașcău din anul 1778, existau în cele 29 de localități 73⁶/₈ de sesii la 363 de coloni, deci mai puțin de 2/8 de sesie pe cap de iobag, marea lor majoritate avînd doar 1/8 de sesie. Cum însă, conscrierea este generală, nu se evidențiază diferențierile desigur existente în cadrul iobăgimii. Numărul sesiilor domeniului evoluează treptat, în anul 1781—1782, numai pentru 11 loca-

²⁵ Arh. St. București, *Fond Microfilme, Ungaria*, rola 95.

²⁶ O holdă fiind egală cu două metrete de Bratislava.

²⁷ Ion Bratu și Ioan Pușcaș, *Considerații în jurul reglementării urbariale a localității Velența din 1772*, în *Lucrări Științifice*, Institutul Pedagogic Oradea, Seria B 1970, p. 192.

²⁸ Arh. St. București, *Fond Microfilme, Ungaria*, rola 99.

lități care au necesitat revizuirea conscrierii din anul 1772, se găsesc $92\frac{2}{8}$ de sesii colonicale și $7\frac{6}{8}$ sesii ale jelerilor fără casă (subinquinlini). Acest lucru întărește afirmația enunțată mai sus, cu privire la inducerea în eroare a conscriptorilor comitatului în 1772. Se menținea în continuare ridicat procentajul iobagilor cu $1/8$ de sesie. Astfel, din 435 de coloni, 274 se încadrează în această categorie aproximativ 60%, 118 dețineau $2/8$ de sesie, 38 dețineau $3/8$ de sesie, 8 aveau $4/8$, 11 cu câte $5/8$, 8 cu $6/8$ și numai unul cu o sesie întreagă. În ceea ce privește repartizarea sesiilor jelerimii fără casă, din 69, 40 dețin $1/8$ de sesie, 8 aveau $2-8$ iar 2 posedau $3/8$, ceilalți 19 nu aveau de loc.

Conscrierea urbarială din anul 1799 ne oferă din nou posibilitatea să cunoaștem numărul sesiilor pentru întreg domeniul Vascău $245\frac{3}{8}$, repartizate la 1 133 de iobagi. Înconvenientul acestei conscrieri constă în faptul că nu ne informează despre repartizarea acestor sesii pe locuitori, ci doar global pe localități. Dar și așa cele 1963 de optimi de sesii demonstrează că fiecărui iobag îi revenea în medie peste $1/8$ de sesie, deci procesul fărîmării acestora continuă. În anul 1809 la $270\frac{5}{8}$ sesii avem peste 1 375 de iobagi ca în anul 1817 la $274\frac{7}{8}$ să avem peste 1 421 de iobagi.

Conform conscrierilor din 1845, existau $283\frac{4}{8}$ sesii și un număr de aproximativ 1 827 de iobagi. Dintre aceștia 66% dețineau $1/8$ de sesie (1 433 iobagi), peste 17% cite $2/8$, 44 de iobagi aveau câte $3\frac{7}{8}$ de sesie, $10-4/8$, $1-5/8$ și $1-1$ sesie. Trei ani mai târziu, în 1848 numărul iobagilor ajunge la 1925 iar cel al sesiilor la $291\frac{4}{8}$. Deși din anul 1778 și pînă la anul 1849 numărul sesiilor iobăgești a crescut treptat, numărul iobagilor cu $1/8$ de sesie crește și el neîncetat, oglindind faptul că și pe acest domeniu procesul de fărîmîtare al sesiilor a cunoscut o amploare destul de mare. Cu toate acestea, față de alte locuri, numărul jelerilor cunoaște o relativă stagnare din 1799 și pînă în 1848, chiar cu unele scăderi la un moment dat, ceea ce ne face să afirmăm că procesul de jelerizare nu s-a petrecut în așa mare măsură ca în alte părți.

Dimpotrivă, creșterea numărului sesiilor demonstrează faptul că stăpînul feudal a înzestrat cu noi sesii iobăgimea de pe domeniul său, probabil prin defrișările efectuate.

În ceea ce privește calitatea pămîntului din domeniul Vascău se știe că o singură localitate, Băița, făcea parte din clasa I și aceasta nu datorită pămîntului arabil sau finațului ci faptului că era un important centru minier și manufacturier. Apoi 12 localități erau în clasa a II-a, 14 localități de clasa a III-a și 4 localități de clasa a IV-a. După cum lesne se poate observa, din punct de vedere agricol, ținutul era necorespunzător în marea sa majoritate, recoltele erau scăzute, terenurile stîncoase, finațele de categoria a treia („nunquam”) care adesea erau inundate și finul devenea inutilizabil. În unele localități nici pomii fructiferi nu puteau fi cultivați, pentru că atmosfera nu le era prielnică, așa se întîmpla și la Băița („a Rézbanya bűdösfüst miatt ritkán terem-

nek..."²⁹. Faptul că agricultura era destul de slab dezvoltată, datorită reliefului regiunii ne-o dovedește și felul în care se executa robota și se plătea nona. Cele 12 conscrieri de la 1772 arată că în contul robotei fiecare localitate transporta de la fierăria din Vașcău la Oradea și Arad fier și lemne. Transportul se făcea cu 4—6 vite³⁰. La întoarcere aduceau grâu, vin și bere la Vașcău, Băița și la crișma episcopiei din Petrileni³¹. De asemenea transportau la fierărie cu căruțele cărbune, grinzi³² și minereu, de la mina de fier (kőbánya³³). Anual, fiecare localitate, tot în contul robotei trimitea 1—3 covași (în funcție de mărimea localității) la pusta Regény de lângă Oradea³⁴. Unele localități însă, (Săliște de Vașcău) plăteau un om ca să se ducă la Regény („azon okbol mivel könyebben esik az gazdákknak három négy polturát fizetni, nincsen anyi ideig hazátul elleni"³⁵). În contul robotei localitatea Vașcău trimitea în fiecare seară 2 paznici³⁶. Alte localități în caz că se defecta ceva la fierăria din Vașcău, trimiteau oameni care să ajute meșterului, alții făceau cu rîndul munci la fierărie³⁷.

În contul nonei, de asemenea, fiecare localitate în 1772, scotea și transporta un anumit număr de căruțe cu minereu de fier și cărbune pentru fierăria din Vașcău³⁸.

O altă preocupare a locuitorilor ținutului Vașcău a fost și creșterea vitelor, parte dintre acestea luînd calea pieței, fiind vîndute la tîrg, aceasta fiind o sursă de venituri pentru locuitori³⁹. O situație statistică ne arată că în anul 1799, țărani dependenti posedau 338 de boi și 78 de cai, animale foarte puține la cele peste 1 200 de familii. În decursul a 11 ani (1811) se observă un spor substanțial de șeptel, 1728 de boi și 418 cai, peste 2 100 de animale la peste 2 100 de locuitori. Situația grea care a afectat populația după această dată, a lăsat urme și în ceea ce privește numărul animalelor care în 1817 ajung la 572 boi și 60 cai. Anul 1845 consemnează existența a 1618 boi și 216 cai la o populație de aproximativ 2 400 de familii. O mică parte din locuitori au cel mult 2 boi, rar se întîlnesc 4 boi în posesia unui iobag, dar cei mai mulți nu au deloc animale de tracțiune.

Pomicultura nu era o preocupare permanentă, ci una ocazională, existau localități în care se cultivau îndeosebi prunii, fructele acestora

²⁹ „Produc rar datorită fumului rău mirositor din Băița”.

³⁰ Arh. St. București, *Fond Microfilme, Ungaria*, rola 95, Localitatea Cărpinet.

³¹ *Ibidem*, rola 102; localitatea Petrileni.

³² *Ibidem*; localitatea Rieni.

³³ *Ibidem*, rola 99; localitatea Seghiște.

³⁴ *Ibidem*, rola 95.

³⁵ *Ibidem*, rola 101; localitatea Săliște de Vașcău; „din acea cauză intrucît gospodarului îi vine mai ușor să plătească 3—4 polturi, nu poate lipsi atîta vreme de acasă”.

³⁶ *Ibidem*; localitatea Vașcău.

³⁷ *Ibidem*, rola 95.

³⁸ *Ibidem*, rola 103; localitatea Hirșești și rola 102; localitatea Poiana

³⁹ *Ibidem*; localitatea Cîmpanii de Sus.

fiind transformate în băutură, folosită în cea mai mare parte de producători⁴⁰ iar o mică parte era vîndută⁴¹, în perioada permisă.

Preocupările legate de munca pămîntului neputîndu-le asigura hrana, locuitorii munceau la minele de fier, la fiecărie, la cărbunării, la tăiatul lemnului și la transportat în cele 2 centre importante Vașcău și Băița („A vas hámorhoz és rézbányhoz, közel vagyunk a hol munkánkal pénzt kereshetünk“⁴²). De asemenea de la Hălmagiu aduceau sare de la depozitul de acolo pentru necesitățile lor dar o parte o comercializau, „deși trebuie să mergem pe drumuri pietroase și grele“⁴³, declarau locuitorii din Poiana.

Numeroase localități reușiseră să pună în valoare resursele materiale ale locurilor. Astfel, exista aici o veche tradiție a atelierelor meșteșugărești legate de prelucrarea fierului, renumită fiind fierăria din Briheni. În anul 1809 existau 94 de ateliere meșteșugărești, în 1817 numărul lor scade la 55 iar în 1845 numai numărul fierăriilor ajunge la 87, cele mai importante în localitățile Cărpinet (11) Bărăști (7), Vărzavii de Sus și Vărzarii de Jos (61). Priprietarii acestor ateliere meșteșugărești plăteau episcopiei cîte 4 florini în 1809 și cîte 6 florini anual în 1817 și 2 florini și 48 cruceri în 1848. Locuitorii din Vărzarii de Sus încă în 1772 erau în cea mai mare parte „meșteri fierari“ care cu acest meșteșug își completau veniturile și își asigurau existența. Prelucrarea fierului și confecționarea uneltelor din lemn erau preocupările locuitorilor din Cărpinet⁴⁴.

În strînsă legătură cu prelucrarea fierului, aici se găsesc și numeroase cărbunării, 14 în 1809 și 1817, apoi 23 în 1845 ca în 1848 ele să se reducă la 5. Deținătorii acestor cărbunării plăteau episcopiei 2 fl. anual între 1817 și 1848.

Un meșteșug larg răspîndit era olăritul, numărul cuptoarelor de ars era de 214 în 1809 scăzînd treptat apoi, ca în anul 1848 să funcționeze doar 73. Localitățile mai importante erau Leheceni (25), Cărpinet (17), Săliște (14), Criștior (9) ș.a. Se plătea episcopiei pentru fiecare cuptor anual 1 florin, în 1817 și 48 cruceri în 1848. Lucrările de specialitate mai amintesc meșteșugul cizmăriei și ciubotăriei în Leheceni⁴⁵.

Ținutul fiind brăzdat de numeroase pîriuri a fost prielnic construirii de mori, un număr important dintre acestea aparținînd țăranilor români de pe aceste meleaguri. Astfel în 1778 erau 51 de mori în 1799-53, în 1809-70, în 1848-82. Se percepea de către episcopie anual pentru fiecare moară 4 florini în 1809, 5 florini în 1817 și 4 florini în 1848.

Existența acestor meșteșuguri, fierărit, cărbunărit, olărit foarte pretențioase, dovedesc încă o dată în plus, înclinația poporului nostru spre

⁴⁰ *Ibidem*, rola 102; localitatea Poiana.

⁴¹ *Ibidem*; localitatea Băița.

⁴² *Ibidem*; localitatea Poiana.

⁴³ *Ibidem*.

⁴⁴ Fényes Elek, *op. cit.*, p. 136.

⁴⁵ *Ibidem*, p. 137.

aceste preocupări, legate de condițiile naturale ale locului, făcînd ca într-un ținut sărac în pămînt de cultură să-și poată agonisi cele necesare traiului, asigurînd în același timp localităților Bihorului, fier și unelte din fier, produse ceramice, obiecte de lemn și de piclărie.

Conscrierile urbariale de după anul 1842 cuprind o rubrică în care sînt specificați cei scutiți de impuneri către stăpînul feudal, sau cei care răscumpără cu bani aceste obligații. Aceste date, ne pot oferi o imagine mai completă asupra preocupărilor locuitorilor. Menționăm cîteva dintre cei scutiți: juzii localităților, preoții, cantorii, jurații, paznicii localităților, diferiți lucrători la mine și la fierăria episcopiei (fierarii, topitorii, minerii, cărbunarii, ucenicii fierari, văduvele lucrătorilor), paznicii silvici, paznicii episcopiei, meșterul lemnar din Poiana și pescarul domeniului din Criștior, circiumarii, organistul, învățătorii, infirmii, văduvele cu mulți copii. În cuprinsul conscrierii tîrgului Băița din 1845, la aceeași rubrică sînt consemnați diferiții angajați ai fiscului: contabilul, notarul, minerii, fierarii, topitorii, cărbunarii, cel care transportă fierul și cărbunele, luătorii de probe, măsurătorii de minereu, dulgherul, preoții, învățătorii, medicul și inginerul de mină.

Parcurgînd conscriere de conscriere, reiese cu multă ușurință concluzia că populația domeniului Vașcău, era în proporție de peste 95% românească, se mai găseau germani și maghiari, dar numărul lor este infim. Numele locuitorilor a fost consemnat cu ortografie maghiară dar în stabilirea naționalităților lor nu se întîmpină nici o greutate. De altfel, încă de pe vremea întocmirii acestor evidențe (1839) ale situațiilor urbariale, lucrările de specialitate maghiare, consemnează faptul că ținutul este românesc⁴⁶.

Acestea au fost cîteva din aspectele asupra cărora ne-am oprit.

Studiînd conscrierile și tabelele urbariale s-ar mai putea observa și altele. Ele ne-au edificat asupra evoluției populației din teritoriul cercetat, populație în cea mai mare parte formată din țărani români dependenți (coloni, inquilini, subinquilini). S-a putut observa de asemenea evoluția mărimii sesiilor și al repartizării acestora precum și celelalte bunuri posedate de țărani. Faptul că țărănimea datorită condițiilor naturale nu-și putea asigura cele necesare traiului numai prin cultivarea pămîntului, era nevoită să muncească la fierării, mine și cărbunăriile episcopiei și fiscului, ne indică existența unor manufacturi de tip mixt. Munca salariată din cadrul lor era îmbinată cu munca iobagilor. Cu siguranță că aceste constatări se pot completa folosind și alte categorii de documente ceea ce ar putea să ne edifice cu mai multă siguranță asupra proceselor sociale care s-au desfășurat în decursul acestor 75 de ani. Totodată, domeniul Vașcău constituia numai o parte din vastul teritoriu al Bihorului, studierea tuturor conscrierilor existente, ar putea să ne ofere imaginea mai completă asupra populației, stratificării sociale, forței de muncă, preocupărilor și naționalității celor consemnați.

⁴⁶ *Ibidem*, p. 128—141.

ANEXE DOCUMENTARE:

1

CENTRALIZATOR DUPĂ CONSCRIEREA BUNURILOR EPISCOPIEI DE LA 1778.

Nr. crt.	Denumirea posesiunii	Coloni		Jeleri (inquilinii)	Jeleri f. case (subinquinii)	Clasa localității	Mori cu I roată
		nr.	sesii stăpinite				
0	1	2	3	4	5	6	7
1	Vaşcău — oppidum Vaskoh	3	3/8	49		III	5
2	Bărăşti	7	7/8	18		III	2
3	Sîrbeşti—Folteşti	10	11/—	26		II	—
4	Vărzarii de Jos	5	3/8	48		III	1
5	Vărzarii de Sus	3	5/8	42		II	—
6	Cărpinet	—	—	81	3	III	4
7	Leheceni	3	3/8	80	—	III	5
8	Sălişte de Vaşcău	2	1/1	57	2	III	2
9	Poiana	43	7 1/8	14		III	1
10	Criştor	35	7 3/8	15	2	III	1
11	Călugări	62	13 1/8	25		II	1
12	Sohodol	13	2	44	3	III	1
13	Cîmp	4	5/8	21		IV	—
14	Coleşti	10	1 3/8	21		IV	1
15	Briheni	11	1 5/8	19		II	2
16	Hotărel	2	1/4	34	1	III	2
17	Şuştiu	11	1 3/8	26		IV	2
18	Lunca	6	7/8	75		II	2
19	Ghişişeni	13	1 3/4	62	3	II	2
20	Rieni	22	3 3/8	41	1	II	2
21	Petrileni	8	1	40	1	I	1
22	Ştei	5	5/8	58	3	III	2
23	Seghişte	1	1/8	66	6	III	3
24	Hirşeşti	5	5/8	37	2	III	1
25	Cîmpanii de Jos	2	1/4	56	—	II	3
26	Cîmpanii de Sus	—	—	66		III	1
27	Sighiştel	9	1 3/8	23		II	2
28	Finaţe	50	21 1/8	30		II	2
29	Băiţa	18	4 3/4	9		I	—
TOTAL		363	73 6/8	1 163	27		51

2

Conscrierile urbariale ale Episcopiei romano-catolice de Oradea.

1. Conscrieri urbariale distincte pe localități

Nr. crt.	Nr. inv.	Denumirea localității	Anii pentru care există conscrieri	Obs.
0	1	2	3	4
1	2328	Apateul Român	1838—1846	l. lat., maghiară
2	2329	Benești	1780	l. latină
3	2330	Bărăști	1781	"
4	2331	Briheni	1781	"
5	2332	Botfei	1780	"
6	2333	Beiuș	1748	"
7	2334	Bochia	1780	"
8	2335	Băița	1844—1846	l. latină,
9	2336	Belfir	1804, 1807—1821, 1832—1834, 1840—1846	maghiară
10	2337—2340	Biharia	1779, 1783, 1788, 1790—1794, 1800—1804, 1806—1838, 1840—1847.	"
11	2341—2343	Buduslău	1749, 1779, 1788—1794, 1799—1846, 1848	"
12	2344	Bărând (R.P.U.)	1838—1847	"
13	3345	Căpîlna	1748, 1804, 1807—1821, 1827, 1830—1833, 1838—1847.	"
14	3346	Calea Mare	1817—1821, 1836, 1840—1845,	"
15	2347	Colești	1781	limba latină
16	2348	Coroi	1780	"
17	2349	Cărpinet	1781	"
18	2350	Cărăndeni	1780	"
19	2351	Craiova	1780	"
20	2352	Comănești	1780	limba latină
21	2353	Călacea	1780	"
22	2354	Chișlaca	1780	"
23	2355	Cîmpanii de Sus	1781	"
24	2356	Cîmpanii de Jos	1781	"
25	2357	Cordău	1834—1845, 1848	"
26	2358—2360	Cetariu	1748—1749, 1779, 1788, 1802—1804, 1806—1847.	l. lat., maghiară
27	2361	Cociuba Mare	1749, 1794, 1804, 1807—1821, 1831, 1840—1847.	"
28	2362	Dumbrava	1804, 1807—1821, 1828, 1830, 1833, 1835—1839, 1841—1848.	"

Tabela (continuare)

9	1	2	3	4
29	2363	Dicănești	1836, 1840, 1842—1847	l. lat.,
30	2364	Episcopia	1766—1767, 1769, 1824, 1838—1848.	maghiară
31	2365	Fonău	1804, 1807—1810, 1812—1815, 1817—1821, 1834—1835, 1841—1848.	..
32	2366	Gruilung	1836, 1840—1848	..
33	2367	Gepiș	1840, 1842—1846	..
34	2368	Girișul de Criș	1826, 1838—1847	..
35	2369	Ginta	1749, 1804, 1807—1821, 1829, 1833—1837, 1839—1848	..
36	2370	Husasăul de Tinca	1808—1821, 1840—1846.	..
37	2371	Haieuc	1838—1839, 1841—1847	..
38	2372	Ianoșda	1749, 1781, 1807—1819, 1829, 1834, 1836, 1841—1846.	..
39	2373	Incești	1816, 1836, 1840, 1842—1847	..
40	2374	Lăzăreni	1836, 1838, 1840—1846, 1848	..
41	2375	Lunca	1782	limba latină
42	2376	Miheleu	1836, 1840, 1842—1847	l. lat., maghiară
43	2377—2378	Mező Keresztes (RPU)	1749, 1779, 1788, 1791. 1792, 1801, 1803—1821, 1839—1841, 1843—1847.	..
44	2379	Mierlău	1838—1846	..
45	2380	Nermiș	1780	l. lat., maghiară
46	2381	Nojorid	1836, 1847	..
47	2382	Nagy Rábe (RPU)	1808, 1836, 1838—1848	..
48	2383	Oșand	1804, 1807—1821, 1840—1846, 1848.	..
49	2384—2388	Oradca—Olosig	1748, 1749, 1755, 1763, 1767, 1772, 1778, 1783, 1785—1790, 1793, 1802—1837, 1839—1845, 1848.	..
50	2389—2390	Pocci (RPU) (Pocsay)	1742, 1749, 1779, 1788—1792, 1794, 1795—1847.	..
51	2391	Ripa	1804, 1807—1821, 1840—1847	..
52	2392	Rieni	1781	limba latină
53	2393	Rogoz	1780	..
54	2394	Săliște de Beliu	1780	..
55	2395	Seghiște	1782	..
56	2396	Șiad	1781	..
57	2397	Șuștiu	1781	..
58	2398	Seleuș	1749, 1838—1847	l. lat., maghiară
59	2399	Șumugiuc	1838—1848	..
60	2400—2401	Sinicolauc de Munte	1772, 1779, 1788—1794, 1799—1821, 1827—1846.	..
61	2402—2403	Sintimreuc	1772, 1788—1794, 1799—1846	..
62	2404	Săldăbagiuc de Munte	1814—1815, 1821, 1837—1839, 1841—1842, 1844—1846	..

Tabela (continuare)

0	1	2	3	4
63	2405	Săldăbagiul Mic	1777, 1804—1819, 1821, 1827, 1833, 1838, 1840—1847.	l. lat., maghiară
64	2406	Tăutelec	1 788, 1 804, 1 806—1 812, 1817—1846, 1848.	"
65	2407—2408	Tulca	1746, 1749, 1807—1821, 1834—1837, 1840—1844, 1846.	"
66	2409	Tăgădău	1772, 1780	"
67	2410	Tinca	1804, 1807—1821, 1834—1835, 1837—1838, 1840—1848.	"
68	2411	Urviind	1772	limba latină
69	2412—2413	Udvari (RPU)	1783—1784, 1808, 1833—1836, 1838—1848.	lb. latină, maghiară
70	2414	Valea Mare de Codru	1804, 1831, 1833, 1847.	"
71	2415	Velența	1761, 1814,—1816, 1820—1822, 1839—1847.	"

2. Conscrierile urbariale pe unități administrativ teritoriale.

- 2416 Tabele centralizatoare ale domeniului Episcopiei (Oradea, Beliu, Vașcău) din anii 1751, 1801, 1808—1811, 1813—1815, 1848 l. lat., magh.
- 2417 Tabele centralizatoare ale domeniului de Oradea din 1748—1749, 1782, 1791. l. latină
- 2418 Tabele centralizatoare ale provizoratului de Oradea 1804—1806, 1809—1817. "
- 2419 Tabele centralizatoare ale provizoratului Biharia 1805, 1806, 1809—1817. "
- 2420 Tabele centralizatoare ale domeniului Beliu 1769, 1786, 1805, 1806, 1809—1817, 1824. l. latină
- 2421 Tabele centralizatoare ale domeniului Vașcău 1751, 1770, 1798, 1799, 1805, 1806, 1809—1817. l. lat., maghiară
- 2422 Conscrierile urbariale ale șpanatului Acrișul Mic — Acrișul Mic: 1804, 1836—1842, Archiș, Comănești, Cărândeni, Tăgădău, Nermiș, Birzești, Botfei, Urviș, Hășmaș, Groșeni, Săliște de Bellu: 1804, 1809, 1836, 1838—1842. l. lat., maghiară
- 2423 Idem — Acrișul Mic, Archiș, Comănești, Cărândeni, Tăgădău, Nermiș, Birzești, Botfei, Urviș, Hășmaș, Groșeni, Săliște de Bellu: 1843—1846, 1848. "

9.	2424	Conscrierile urbariale și tabele centralizatoare ale șpanatului Beliu — Beliu, Benești, Bochia: 1794, 1795, 1804, 1806, 1808, 1809, 1817, 1846—1847; Tăgădău, Botfei, Comănești, Hășmaș, Groșeni, Birzești, Archiș, Săliște de Beliu, Cărăndeni, Agriș, Urviș și Nermiș: 1794—1795; Mărăușul Mare, Mărăușul Mic, Mocirla și Chișlaca: 1804, 1806, 1808, 1809, 1817, 1841, 1847.	"
10.	2425	Conscrierile urbariale ale șpanatului Băița — Șuștiu, Lunca, Hotărel, Hîrșești, Cimpanii de Jos, Cimpanii de Sus, Sighiștel, Finațe și Băița: 1842—1845; Ghișișeni, Rieni, Petrieni, Ștei și Seghiște: 1842, 1844—1945.	"
11.	2426	Conscrieri urbariale și extrase ale șpanatului Bărând (R.P.U.) — Bărând, Udvari (R.P.U.), și Nagy Rabe (R.P.U.): 1828, 1852.	limba latină, magh.
12.	2427	Tabele centralizatoare ale clavigeratului Cetariu — Cetariu și Tăutelec: 1808, 1812, 1845.	"
13.	2428	Conscrierile urbariale și tabele centralizatoare ale șpanatului Ianoșda — Ianoșda: 1779, 1802, 1804, 1805, 1806, 1808, 1809, 1811, 1813, 1820, 1821, 1835, 1837: Tulca și Husasău, aceeași ani cu deosebirea că ultima localitate nu are anul 1821; Oșand, Fonău și Ripa: 1779.	"
14.	2429	Idem ale șpanatului Mező Keresztes — Biharia, Episcopia: 1799; Mező Keresztes (R.P.U.): 1799, 1802, 1809, 1818, 1819, 1822.	limba latină
15.	2430	Idem ale șpanatului Lăzăreni — Lăzăreni, Incești, Dicănești, Gepiș: 1749, 1779, 1788—1792, 1794, 1799, 1802—1809; Gruilung: 1749, 1779, 1788—1792, 1802—1809; Ripa, Valea Mare de Codru: 1749, 1788—1792; Calea Mare: 1749, 1779, 1788—1792, 1799, 1802—1809; Oșand 1749, 1788—1792, 1794; Fonău 1788—1792, 1794; Dumbrava: 1789—1792; Miheleu 1789—1792, 1794, 1802—1809; Bicaciu și Cărăndeni: 1804—1809; Săldăbagiu Mic: 1792.	"
16.	2431	Idem ale șpanatului Lăzăreni — Lăzăreni, Incești, Gruilung, Dicănești, Calea Mare, Gepiș, Miheleu, Bicaciu, Cărăndeni: 1810—1814, 1833.	limba latină și maghiară
17.	2432	Conscrierile urbariale ale șpanatului Lunca — Ghișișeni, Rieni, Petrieni, Ștei, Seghiște, Șuștiu și Lunca: 1846.	limba latină și maghiară
18.	2433	Tabele centralizatoare ale șpanatului Nojorid — Nojorid, Apateul Român, Cordău, Mierlău, Șumugiu: 1808, 1811, 1813; Girișul de Criș: 1808, 1811.	"
19.	2434	Conscrierile urbariale, tabele centralizatoare ale șpanatului Oradea — Cetariu, Tăutelec; 1792; Săldăbagiu de Munte: 1792, 1807, 1808; Oradea Olosig, Oradea Velența, Seleuș, Haiecu: 1807, 1808.	limba latină

20.	2435	Conscrierile urbariale ale șpanatului Săldăbaglu Mic — Căpîlna, Dumbrava, Valea Mare de Codru și Ripa: 1794.	..
21.	2436	Tabele centralizatoare după conscrierile urbariale ale clavigeratului Sîntîmreu — Sîntîmreu, Sînicolaul de Munte, Buduslău: 1811, 1813.	..
22.	2437	Conscrierile urbariale și tabele centralizatoare ale șpanatului Tinca — Tinca, Belfir, Cocluba: 1779, 1799, 1799—1808; Suplacul de Tinca: 1779, 1789, 1790; Căpîlna, Săldăbagiu Mic, Gînta: 1779, 1789, 1790, 1799—1806; Dumbrava: 1779, 1799—1806; Oșand, Fonău, Ripa: 1799—1806; Ianoșda, Tulca, Husasăul de Tinca: 1790, 1803.	..
23.	2438	Idem ale șpanatului Ucuriș de Beliu — Mărăușul Mic, Mărăușul Mare: 1795; Chișlaca, Mocirla: 1795, 1799, 1802; Craiova: 1795, 1799, 1802, 1804—1813; Coroi, Ucuriș, Sălacea, Olcea, Bodiu, Șiad: 1795, 1799, 1802—1813; Rogoz, Poclusa: 1795, 1803—1813; Ciunțești: 1795, 1804—1813; Botfei, Aгриș: 1799, 1802.	limba latină
24.	2439 2440	Idem — Ucuriș, Călacea, Olcea, Bodiu, Șiad, Rogoz, Ciunțești, Poclusa, Craiova, Coroi: 1814—1828, 1847.	limba lat., magh.
25.	2441 2442	Conscrierea urbarială și tabelele centralizatoare ale șpanatului Vașcău — Vașcău: 1805, 1812, 1841—1845; Bărăști, Sirbești, Vărzarii de Jos, Vărzarii de Sus, Cărpînet, Leheceni, Săliște, Poiana, Criștior, Sohodol, Cîmp, Colești, Briheni: 1805, 1809, 1812, 1813, 1841—1845; Ponoare (Călugări): 1805, 1809, 1812, 1813, 1841—1844.	..

**THE LAND CONSCRIPTIONS OF THE VAȘCĂU ESTATE (1772—1848).
THE DEMOGRAPHIC AND SOCIAL STRUCTURE ELEMENTS**

(summary)

This work points out the documentary value of the land conscriptions as demographic sources, the numerical development of the population from the Vașcău estate and its social implications.